

”Kokoomus on salliva ja vapaamielinen, siis sääntelyhaluton”

Hyvinvointiyhteiskunta oikeudenmukaisuusharjoituksena, ei onnellisuuskoneena

Prologi: kakunjakoperiaate

Jakaja valitsee viimeisenä. Tuttu kakunjakoperiaate. Millainen yhteiskunta on oikeudenmukainen ja tasapuolinen? Kakunjakoperiaatteen mukaisesti se on sellainen, jossa tulevan järjestyksen säätäjät eivät tiedä omaa asemaansa tulevassa yhteiskunnassa. Kakunjakoperiaatteen mukainen yhteiskunta säädetään ikään kuin tietämättömyyden verhon (John Rawls) takana.

Hyvinvointiyhteiskunta on yksi tällainen yritys. Mahdollisuuksien tasa-arvo on yleisesti hyväksytty arvo. Ajatus on, että kaikilla on taustaansa katsomatta tasavertaiset mahdollisuudet tavoitella arvostuksiansa mukaista elämää. Siksi koulutuskustannukset eivät saa olla esteenä. Siksi yllättävä sairaus ei saa merkitä taloudellista ahdinkoa. Hyvinvointiyhteiskunnan on toimittava vakuutuksen tavoin: vakuutusmaksua eli veroa vastaan saa turvaverkon.

Ei enempää, ei vähempää. Tasapainoilussa perinteiset poliittiset käsitteet – liberaali, konservatiivi, vasemmistolainen ja oikeistolainen – ovat liian monimerkityksellisiä ja joutuvat romukoppaan. Tilalle tarvitaan muuta.

Perinteiset käsitteet joutavat romukoppaan!

Ollako liberaali vai konservatiivi? Vasemmistolainen vai oikeistolainen? Mahdoton sanoa. Perinteisillä poliittisilla käsitteillä on nimittäin yhtä monta merkitystä kuin on käyttäjäkin. Esimerkiksi:

1. Arvoiltaan konservatiivi mielletään vanhoilliseksi. Hän ei välttämättä halua kuitenkaan tuputtaa arvojaan muille ja kannattaa liberaalia yhteiskuntajärjestystä. Kokoomuksen puheenjohtaja Katainen ilmoittaa tässä hengessä olevansa liberaali konservatiivi.
2. Menneitä haikaillen kenestä tahansa voi tulla konservatiivi: Staliniä haikailevat venäläiset kuuluvat näihin ja Churchill kääntyy haudassaan.
3. Talusliberaali kannattaa mahdollisimman vapaata markkinataloutta. Samalla hän on siis konservatiivinen hyvinvointivaltiota edeltäneen menneen vallan kannattaja.
4. Toinen liberaali puolestaan näkee materiaalsen hyvinvoinnin yksilövapauden takaajana ja onkin jonkin sortin sosialisti. Hän saattaa nousta barrikadeille kritisoiden uusliberalismista viitaten imperialismiin, protektionismiin tai nationalismiin, jotka kaikki ovat perinteisen liberalismien vastakohtia.
5. Oikeistolainen kannattaa yleensä mahdollisimman vapaata markkinataloutta. Äärioikeistolaisuuden kuvittelisi näin olevan säädöksettömän talouden kannatusta. Sen sijaan se onkin kiihkokansallismielisyttä, joka onkin sitten seurauksiltaan lähempänä sosialismia.
6. Vasemmistolaisuus yhdistetään sosialidemokratiaan, joka sekin tarkoittaa melkein mitä tahansa. Esimerkiksi Portugalin sosialidemokraatit ovat thatcherilaisia konservatiiveja tai oikeistolaisia.
7. Yhden oikeisto on toisen vasemmistoa. Suomalaista oikeistoa haukuttaisiin kommunisteiksi rapakon takana.

Perinteiset poliittiset käsitteet voivat siis tarkoittaa mitä vain ja siksi ne eivät tarkoita yhtään mitään. Ne ovat käytökeltä vottomia. Siksi ne on syytä unohtaa ja poliittista liikettä on syytä kuvata muilla tavoin. Muuten puoluekaan ei tarkoita aatteellisesti mitään.

BKS:n aatepamfletti - helmikuu 2011

Mikä BKS? Brysselin Kansallisseura ry (BKS) on Kokoomuksen paikallisyhdistys Brysselissä.

Mikä aatepamfletti? Käsilläsi on keskusteluasiakirja aatteesta ja vapaamielisyydestä yleisenä poliittisena asenteena, ei kannanotto yksittäisiin poliittisiin kysymyksiin. **Laatija:** Henrik Ruso.

BKS:n aiemmin julkaisemia tekstejä: Suomi-mietintö 2004, Eurooppa-mietintö 2006, Eurooppa Uuteen Nousuun -aloite 2010

Vasemman ja oikean sijaan mitataan mieluummin sääntelyhalua!

Perinteisten poliittisten käsitteiden monimerkityksellisyydestä johtuen ei ole yllättävää, että väittelyissä samat mielipiteet tulkitaan vasemmistolaisiksi tai oikeistolaisiksi keskustelukumppanista riippuen. Hesariakin syytetään milloin demarilehdeksi, toisinaan kokkarilehdeksi.

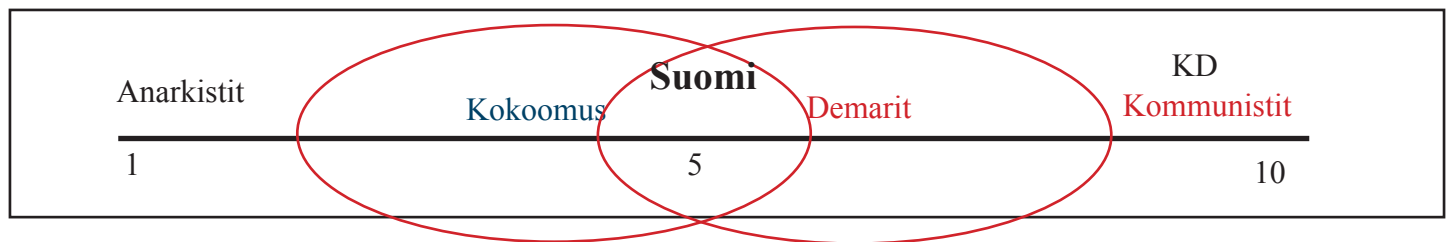
Perinteisten käsitteiden sijaan sääntelyhalun mittaaminen on mielekkäämpää.

1. Kuvittele asteikko yhdestä kymmeneen, jossa 1 kuvaa sääntelyhaluttomuutta ja 10 sääntelyhalua. Vapaa-mieliset asettuvat lähemmäksi 1:stä, kommunistit ja yhteiskunnalliset moralistit ovat lähempänä 10:tä.
2. Aseta asteikolle suomalainen yhteiskunta oman näkemyksesi mukaan.
3. Aseta sitten puolueet samalle asteikolle.
4. Lopuksi mieti ihannepaikkasi asteikolla.
5. Verratkaa asetteluja keskustelukumppanien kanssa.

Sääntelyhaluasteikko selittää näin, kuinka ihanteiltaan samanmieliset äänestävät joskus eri puolueita ja ihanteiltaan erimieliset äänestävät joskus samaa puoluetta. He näkevät vallitsevan todellisuuden ja puolueiden suhteen näihin eri tavalla.

Lisäksi asteikko selventää poliittisten kantojen suhteellisuuden aikaan ja paikkaan nähden. Näin olemme kaikki vasemmistolaisia tai oikeistolaisia riippuen siitä, kenelle puhumme ja mihin aikaan ja paikkaan vertaamme.

Olkoon konsensus-Suomi jossain valjun kompromissin lailla vitosen paikkeilla. Anarkistit asettuisivat 1:een, kommunistit ja KD kymppin liepeille. Keskusta ei maatalouden etujärjestönä asetu mihinkään, Kokoomus olisi jäsenestään riippuen jossain 2:n ja 6:n välillä ja demarit peilikuvana jossain 4:n ja 8:n välillä.

Kuvauksen kaltainen Kokoomus on sääntelyhaluton porukka. Sääntelyhaluton suhtautuu aina epäilevästi valtiolliseen väliintuloon siinä, missä sääntelyintoilija uskoo järkähtämättä valtioon asioidenhoidossa. Sääntelyhaluton mieluummin sallii kuin kieltää, on vapaamielinen.

Sallivusperiaate

Sallivusperiaate kuuluu: sallittakoon, kunnes kiellolle löytyy riittävät perusteet hieman samaan tapaan kuin oikeuden edessä ollaan syyttömiä, kunnes toisin todetaan. Periaatteen vastakohta kuuluu: kielletään, kunnes vaarattomaksi todetaan. Päätöksenteossa sallivusperiaate toimii seuraavasti:

1. Kuvittele olevasi päättäjä ja pohdi lakiesityksen X edessä, painaako JAA vai EI.
2. Lakiesityksen X aihealue tuntuu vieraalta, et saa otetta siitä tai koet jopa vastenmielisyyttä sitä kohtaan.
3. Kieltääkö vaiko sallia? Todistustaakka on kieltäjä. Vieraalta tuntuminen tai sallittavan subjektiivinen vastenmielisyyttä ei ole peruste kieltää sitä. Kieltäjän tulisi pystyä osoittamaan sallimisen muodostama uhka.
4. Äänestyskäytännön oletusarvo on näin sallimisen puolesta.

ON

OFF

Seksuaalietiikka on toimiva esimerkki. Aikoinaan hedelmöityshoitolakia justeerattiin siten, että hedelmöityshoitoja saa antaa mies-nais-parien lisäksi myös yksinäisille naisille tai naispareille. Sallivusperiaatetta noudattava hyväksyy lakiesityksen. Näin siksi, koska uhka kohdistuu lähinnä ahdasmielistä perhekäsitystä kohtaan.

Henkilökohtaiset mieltymykset eivät riitä kiellon perusteeksi. Sama koskee mitä tahansa ja siten X:n paikalle voidaan laittaa vaikka oluenjuonti, nykyautojen muotoilu, deathmetalli, ooppera, prostituutio, kerjäläisyys tai nykytaide. Niistä ei mistään tarvitse pitää, mikä ei kuitenkaan riitä perusteeksi niitä kieltää.

Vapaamielisiä periaatteita

1. Vapaamieliselle valtio tarjoaa puitteet, ei pakkopaitaa.
2. Valtio on aina vain väline, ei koskaan itsetarkoitus. Suomi on keksintö. Sen tulee olemassaolollaan tehdä maailmasta parempi paikka. Jos se ei sitä tee, on se tarpeeton.
3. Vastaavasti poliittinen liike ei ole päämäärä itsessään, vaan väline kohti toivottua suuntaa. Näin ollen poliittisen liikkeen tehtävä on tehdä itsestään tarpeeton.
4. Laki on yksilövapauteen puuttumista ja siten joskus tarpeellisenakin aina periaatteessa epäilyttävää.
5. Lait, säännöt, ohjeet ja hallinnolliset ratkaisut eivät ole vain yhteiskunnallisia voittoja, vaan myös tappion symboleita siitä, että ilman ei osattu elää ihmisiksi.
6. Yhteiskunnallisessa päätöksenteossa tulee välttää moraalikiistoja. Lainsäädäntö saattaa heijastella moraalikäsitteitä, mutta lait eivät ole yhtä kuin moraalit. Lait eivät kerro oikeaa tai väärää, vain sen, mikä on rangaistavaa ja mikä ei.
7. Rangaistukset eivät ole kostoja tai hyvitystä, vaan siedettävien yhteiskunnallisten olojen ylläpitoa.
8. Veroja ei tule rakastaa, vaan sitä, mitä niillä saadaan aikaan. Säättäessään veroja tulee kantaa huolta taloudellisen toimeliaisuuden turvaamisesta.
9. Markkinatalous on epäitsekkyuden kulttuuria, jossa on mietittävä kanssaihminen tarpeita: muuten kauppa ei käy. Kyse on yhteistoiminnasta, jossa yksi tekee yhtä, toinen toista ja sitten vaihdetaan. Talous on tässä mielessä pehmoa: mitä enemmän kauppaa, sen varmemmin rauhaa.
10. Länsimaisiin vapauksiin tulee suhtautua vakavasti: esimerkiksi valtiokirkko sopii huonosti uskonnonvapauteen, taksikiintiöt huonosti elinkeinovapauteen...
11. Tulee hakea yksinkertaisia ratkaisuja. Ei byrokratiaa sen itsensä vuoksi.
12. Merkittävimmät asiat eivät ole lailla säädettävissä. Rakkautta ei voi kaikille taata, eikä ystävällisyyttä lailla säätää.
13. Poliitikko on mahdollisuuksien taidetta. Välttämättömiä kehityssuuntia ei siis ole. Siksi tosiasiat voivat olla viisauden lisäksi myös typeryyden alku.
14. Rajoja mieluummin pyyhitään, kuin pystytetään. Samassa hengessä maahanmuutto on enemmän mahdollisuus, kuin uhka. Luonnollisia rajoja ei ole olemassakaan.
15. Hyvinvointiyhteiskunnan myötä patruunavelvollisuudet ovat hävinneet, eikä yrityksillä ole laillisten velvoitteidensa lisäksi muuta yhteiskuntavastuuta.
16. Yrityksen ja erehdyksen kriittiset järjestelmät (eikä siis yhden totuuden järjestelmät) ovat voittamattomia: tiede, markkinatalous ja demokratia.

Ainoa vapaus, joka nimensä ansaitsee, on se, että saamme etsiä onneamme omalla tavallamme emmekä yritä ryöstää muilta heidän onneaan tai estellä heidän yrityksiansa saavuttaa sitä. Kukin on itse oman onnensa luonnollinen valvoja, sekä ruumiinsa että mielensä ja henkensä onnen. Ihmiselle on enemmän etua siitä, että kukin saa elää mielensä mukaan kuin että hänet pakotettaisiin elämään niin kuin kaikista muista näyttää parhaalta. (John Stuart Mill)

Kunnon skaba kannattaa aina!

Tulisiko hyvinvointiyhteiskunnan palvelut tuottaa julkisesti vai ulkoistaa yksityisille yrittäjille? Yksityinen ja julkinen ovat ideologisina vaihtoehtoina molemmat huonoja.

1. Yksitysideologit ajattelevat suunnilleen näin: Firmojen varoilla on aina isäntä, jota palveltava ja siten pyrittävä vastaamaan kuluttajien tarpeisiin mahdollisimman tehokkaasti voittojen maksimoimiseksi.
2. Julkasideologit ajattelevat suunnilleen näin: Kustannuksista häviää voitontavoittelusta syntyvä omistajien pussiin menevä lisäarvo, joten tiukalla virkamiesetiikalla tuotetun palvelun täytyy olla halvempi.

Käytännössä molemmista on kuitenkin huonosti hoidettuja esimerkkejä. Kilpailua ei tule ymmärtää liian kapeasti vain yksityisiä palveluntarjoajia koskevaksi, mikä on yksitysideologien (usein poliittiselta oikealta) tyypillinen moka. Yksi kilpailija on myös julkisesti tuotettu palvelu: eihän kannata ostaa, jos katsoo pystyvänsä itse tuottamaan edullisemmin – huomioiden tietenkin hinta-laatu-suhteen. Myös verorahoilla on isäntä, vaikka se joskus unohdetaankin.

Ja sama toisinpäin: ei kannata tuottaa, jos ostamalla saa parempaa halvemmalla. Tätä ei puolestaan tunnu julkisideologien (usein poliittiselta vasemmalta) ymmärtävän.

Kilpailuideologille kunnon kisa kannattaa aina: siis joko yksityisesti tai julkisesti tilanteen mukaan.

Tyhmyys on perusoikeus! Ei standardikansalaisuudelle!

Hyvinvointiyhteiskunta voi olla vaaraksi vapaamielisyydelle. Keskustelu rajoituksista alkaa, kun milloin mikäkin todetaan terveydelle haitalliseksi. Perustelu on aina sama: terveydenhoito tulee veronmaksajille kalliiksi. Kielletään siis tupakointi ravintoloissa, rajoitetaan oluen myyntiaikoja ja säädetään pyöräilykypärä pakolliseksi.

Kansantalouden kannalta yksilö on tuotantoyksikkö, josta tulee ottaa kaikki irti. Paheellinen elämäntapa ei sovi kuvaan. Lainsäätäjä pyrkii tiedostamattaan kohti standardikansalaista, kokonaistuottavuudeltaan ihanneihmistä.

Standardikansalainen on normi, johon verrataan. Muu on epänormaalia ja siksi paheksuttavaa. Näin hyvinvointiyhteiskunta pitää erinomaisuudestaan huolimatta sisällään vaaran luisua kohti kaiken säätävää ”pehmeää” diktatuuria.

Normaali, keskiverto ei kuitenkaan vetoa. Ovathan kaikki keskimääräistä parempia autokuskeja. Yksilö kokee olevansa enemmän kuin standardikansalainen. Yksilö on oikeassa. Ihminen ei taivu standardiksi.

Emme siis halua myöskään:

1. Saunakypäräpakkoa
2. Läskikieltoa
3. Nastakenkäkuukausia talvirenkaiden tapaan
4. Naurukiintiöitä iän pidentämiseksi
5. Suklaata lisää onnellisuuden lisäämiseksi
...tai muutakaan vastaavaa...

Elämäntapavalintoja ei voi säätää. Joskus tehdään tyhmiä valintoja. Hyvinvointiyhteiskunta merkitsee tasavertaisuutta ikään, sukupuoleen, ihonväriin, uskontoon, poliittiseen taustaan, ammattikuntaa ja myös älykkyyssosamäärään katsomatta. Ei tyhmyyttä voi kieltää: se on perusoikeus!

Epilogi: seisova pöytä

”Näille maailma on seisova pöytä. Näille maailma on 24 tunnin buffet, auki aamusta iltaan, öisinkin. Ja nämä raukat seisovat buffet-pöydän äärellä lautanen käpälissään eivätkä osaa päättää mistä aloittaisivat, aurinkokuivatuista tomaateista vai viininlehtikääryleistä vai mädistä vai bli-neistä. Hyppäisikö suoraan pääruokaan, perkele saman tien suklaavaahtoon, kaikki on nykyään sallittua, kukaan ei sanele sääntöjä.” (Juha Itkonen seisovan pöydän sukupolvesta, Kohti.)

Niinpä. Vapaa ihminen on potentiaalisesti myös onneton. Oikeudenmukainen yhteiskunta ei näin merkitse kaikkien kansalaistensa onnellisuutta. Pyrkimys oikeudenmukaisuuteen ei ole yhtä kuin pyrkimys kaikkien onnellisuuteen. Pyrkimys oikeudenmukaisuuteen kakunjakoperiaatteen mukaisesti merkitsee pyrkimystä kaikkien tasavertaiseen mahdollisuuteen tavoitella onnellisuutta.

Vapaa toimija on valintansa edessä, kuilunsa (Kierkegaard) partaalla yksin. Vapaan on valittava kakunpalansa – itse.